

Büşra Gündüz ÇOBAN

İstanbul Rumeli Üniversitesi/Lisansüstü Eğitim
Enstitüsü /İş Sağlığı Ve Güvenliği Yüksek Lisans
bsrgndzcbn@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-6368-1478>

**Velayeti Annede Bulunan Çocuk ile
Baba Arasında Kişisel İlişkinin
Sağlanmadığı Hallerde Çocuğun Üstün
Yararı Açısından Soyadı**

*Surname for the Best Interest of the
Child in Cases of No Personal
Relationship Between the Child and the
Non-custodial Parent After Divorce*

Makale Kategorisi (Görüş Makalesi / Opinion Article)

Geliş Tarihi / The Date of Received: 15.04.2023

Kabul Tarihi / The Date of Accepted: 17.05.2023

Yayın Tarihi / The Date of Published: 28.07.2023

Atıf / Citation

Çoban B.G. (2023). Velayeti Annede Bulunan Çocuk ile Baba Arasında Kişisel İlişkinin Sağlanmadığı Hallerde Çocuğun Üstün Yararı Açısından Soyadı, Yeni Fikir Dergisi, 15 (30), 49-59

DOI: 10.57205/yenifikirjournal.1283849

Çoban B.G. (2023). Surname for the Best Interest of the Child in Cases of No Personal Relationship Between the Child and the Non-custodial Parent After Divorce, The Journal of Yeni Fikir, 15 (30), 49-59

DOI: 10.57205/yenifikirjournal.1283849

Bu makalede intihal programıyla benzerlik raporu alınmıştır.
In this article, a similarity report with the plagiarism program was received.

Velayeti Annede Bulunan Çocuk ile Baba Arasında Kişisel İlişkinin Sağlanmadığı Hallerde Çocuğun Üstün Yararı Açısından Soyadı

Öz

Ad kişileri birbirinden ayırmak için işaret olarak da tabir edilebilecek kişilik hakkının bir parçasıdır. Soyad; aile adı ifadesi anlamına gelmektedir. Soyadı kavramı Türk hukukunda soy bağı ilişkisi ile tanımlanmıştır. Soyadı kazanımları ayrıca evlenme sözleşmesi, evlat edinme, mahkeme kararı ve ayrıca günümüzde idari makamlarca sağlanan başvurular aracılığıyla da yapılabilmektedir. Çalışmamızın ana konusu olan aile birliği içerisinde doğmuş olan bir çocuğun boşanma sonrası velayetin anneye bırakılması ve babanın kişisel ilişki kurma hakkından kaçınarak çocuğun baba ile ilişkisinin sağlanamadığı hallerde üstün yararı açısından annenin soyadını alma hakkının çocuk ve anne açısından incelemektir.

Anahtar kelimeler: Soyad, Çocuk, Boşanma, Velayet, Kişisel İlişki

Surname for the Best Interest of the Child in Cases of No Personal Relationship Between the Child and the Non-custodial Parent After Divorce

Abstract

Name is a personality right that can also be defined as a sign to distinguish people from each other. Surname; means family name expression. The concept of surname is defined in Turkish law with the relation of lineage. Surname acquisitions can also be made through marriage contract, adoption, court mediation and also through applications submitted by administrative authorities today. The main subject of our study is to examine the mother's right to take the surname of the mother in terms of the best interests of the child, who was born in a family union, after the divorce, leaving the custody to the mother and avoiding the father's right to establish a personal relationship, and in cases where the child's relationship with the father cannot be achieved.

Keywords: Surname, Child, Divorce, Custody, Personal Relationship

1. GİRİŞ

Çalışmamız boşanma sonrası velayeti anneye verilmiş olan çocuğun kişisel ilişki kurma hakkı tanınmış olan diğer ebeveynin (baba) diğer ebeveynin velayet görevini yerine getirmeyip kanun kapsamında biyolojik baba olarak psikolojik baba görevini de üstlenmemesi halinde çocuğun üstün yararı açısından soyadının tekrar düzenlenmesini kanun, emsal kararlar ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Hem annenin hem de çocuğun karşılaşacağı psikolojik sorunlar ve toplumsal baskılar açısından problem teşkil edebilecek olan boşanma halinde çocuğun soyadının düzenlenmesine ilişkin bir kanunun bulunmaması doktrinde farklı görüşlere sebebiyet verebilmektedir.

2. VELAYET, KİŞİSEL İLİŞKİ VE ÇOCUĞUN ÜSTÜN YARARI KAVRAMI

2.1. Velayet Kavramı

2.1.1. Genel Olarak Tanımı

Etimolojik olarak Arapça kökenden gelen velayet, kelime anlamı olarak velilik, otorite, yetki anlamlarına gelmektedir. Özü itibarıyla velayet, çocuğun yararının korunması amacıyla ebeveynlerin sahip olduğu hak ve yükümlülükler olarak ifade edildiğinden çift yönlü olduğu kabul edilmektedir (Akıntürk ve Ateş, 2016:407; Baygın, 2010: 259; Karaca,2016: 23). 4721 Sayılı Türk Medeni Kanun'unun içeriğinde her ne kadar velayetin tanımına yer verilmemişse de doktrin kapsamında velayet, on sekiz yaşını doldurmamış küçüklerin veya bazı istisnai hallerde ergin ancak kısıtlanmış olan çocukların, üstün yararının sağlanması, şahıs ve mal varlıklarının korunması ve bunların temsil edilmesi amacıyla, anne ve/veya babaya tanınan hak, yetki ve ödevlerin bütünü olarak tanımlanmaktadır (Oğuzman ve Dural, 1998: 272; Tekinay, 1984: 497 ;Feyzioğlu,1978: 503; Akıntürk ve Ateş ,2016:406).

Konuya ilişkin bir Yargıtay kararında ise velayetle ilgili şu ifadeler yer verilmektedir: "...Velâyet; ana veya babanın, ergin olmayan çocuklarının veya kısıtlanmış ergin çocuklarının kişi varlığına, malvarlığına ve bu iki husus hakkında onları temsiline ilişkin sahip oldukları hakların ve yükümlülüklerin bütününe denir. Velâyet, çocuk ergin oluncaya kadar onunla ilgili alınması zorunlu kararları alma hususunda veliye sorumluluk yükler ve onları yetkili kılar. Bu bakımdan modern hukukta velâyet, bir hak olduğu kadar aslında çocuğun üstün yararının sağlanması bakımından yetki ve sorumluluk da içerdiğinden, hak ve yükümlülüklerin toplamı olarak kabul edilmektedir"¹

Velayet, kanundan doğan, çocuğun üstün yararı ve katılım hakkıyla sınırlandırılmış bir haktır. Öyle ki, hak

ve yükümlülük ögesi adeta birbiri içine geçtiğinden birbirinden ayrı düşünülemez (Rona,2017:250).

Anne ve babanın velayet hakkı kapsamında sahip olduğu hak ve yükümlülüklerin temel amacı, çocuğun kendi ayakları üzerinde durabilen gerek kendisine gerekse de topluma faydalı, bilinçli birey olarak yetişmesini sağlamaktır Daha net bir ifadeyle velayet, anne baba için değil, çocuk için var olan bir haktır (Akyüz, 2021 :222-224; Serozan,2017:250).

Velayet, TMK'nın 336/1. maddesi² gereğince, evlilik birliği içerisinde anne ve baba tarafından birlikte kullanılacaktır. Evlilik dışı ilişkiler bakımından ise TMK'nın 337/1. Maddesi gereğince velayet, anneye aittir. Velayet hakkına sahip olabilmek için çocuğun biyolojik olarak anne ve babası olunması yeterli değildir; zira çocuk ile anne ve babası arasında soy bağı ilişkisinin tesis edilmesi gerekir (Erlüle,2019:141; Akyüz, 2021:222; Usta,2016:222). Hukukumuzda, anne ve baba ile çocuk arasında soy bağı ilişkisinin kurulması, farklı esaslara dayandırılmıştır. Buna göre, TMK'nın 282. maddesi gereğince anne ile çocuk arasındaki soy bağı doğumla kurulmaktadır³(Acarbey, vd.,2002:196-197;Baygın,2002: 256;Çelik, 2021:31).). Dolayısıyla çocuğun evlilik birliği içerisinde veya evlilik dışında doğmuş olması fark etmeksizin çocuğun doğum anına bağlı olarak kazanılan soy bağı kapsamında anne, velayet hakkına doğrudan sahip olmaktadır. Baba ile çocuk arasındaki soy bağı ise, çocuğun annesi ile evlenme, tanıma veya hâkim hükmüyle kurulmaktadır(TMK Madde: 282).

Velayetin toplum ve tüm dünya nezdinde ifade ettiği anlam zamanla değişime uğramıştır. Eski hukuk düzenlerinde velayet, aile reisinin çocuk üzerindeki sınırsız egemenlik hakkını ifade ederken günümüzde çocuğun üstün yararının esas alındığı ve çocuğun korunması amacıyla devlet gözetimi altında, ebeveynlerin bakım yükümüne dönüşmüştür. Bu dönüşümün nedeni, insan hakları ve bu kapsamda gelişen çocuk hakları alanında yaşanan gelişmeler sonucunda, çocuğun bir hak süjesi olarak kabul edilmesidir. Çocuğun bir hak süjesi olarak kabul edilmesinin sonucu olarak velayetin hukuki niteliği sorgulanmaya başlanmıştır.

2.1.2. Velayetin Kapsamı

Velayetin kapsamı belirlenirken öncelikle çocuk kavramının içeriğinin değerlendirilmesi ve devamında ikili bir ayırım yapmak gerekmektedir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda tanımı yapılmamış olmakla birlikte m.11'e göre erginliğin on sekiz yaşın doldurulmasıyla kazanılacağı belirtilmiştir. Aynı kanunda erginliğin on sekiz yaşını doldurmadan kazanıldığı istisnai haller düzenlenmiş olup 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu- m.3'e göre erginlik yaşı önemli

¹ İlgili Yargıtay kararı için bkz: 2.HD, T. 31.05.2021, Es. 2021/2572, K. 2021/4104

² Kanun metni için bkz:

(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>)

Erişim Tarihi:

25.11.2022

³ İlgili Yargıtay Kararı için bkz: 2. HD, 17.07.2002 T. 2002/8723 Es. 2002/9571 K..

olmaksızın on sekiz yaşını doldurmayan kişi çocuk kabul edilmiştir. Böylece on sekiz yaşın doldurulmamış olması şartıyla kişi daha önceden ergin kılınsa dahi kişi çocuk kabul edilecektir (Erlüle,2019:37). 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 6/1/b maddesinde çocuğun tanımına yer verilerek on sekiz yaşını doldurmamış kişinin çocuk olduğu belirtilmiştir⁴

Anne-babanın çocuğa karşı hak ve yükümlülükleri bulunmaktadır. Bunlardan ilk olarak çocuğun kişi varlığı, mali varlığı ve temsiline yönelik hak ve yükümlülükleri kapsamaktadır (Birinci, 2016:138;Serozan,2017:250). İkincisi ise çocuğun anne-babaya karşı hak ve yükümlülüklerini içermektedir bunlar ise temsil etme yetkisi ve söz dinleme yükümlülüğüdür.

Çalışmamızın konusu gereği velayet kapsamında olan çocuğun ad-soyad kavramını incelemekteyiz.

2.1.2.1. Çocuğun adı-soyadı

Evlilik birliği içinde doğan çocuğun adını, anne ve babası birlikte belirlemektedir (Usta,2016:263; Gençcan,2020:328; Serozan,2019:108). Her çocuğun bir isme sahip olma hakkı vardır. Bu sebeple anne ve babanın çocuklarına isim belirlemesi onlar için hem hak hem yükümlülüktür. Evlilik dışında doğan çocuklarda bunu belirleme yetkisi anneye ait olsa da çocuğun yararı sebebiyle babasının da görüşünün alınması gerektiği hususu tartışılmaktadır. TMK m. 339/5 uyarınca; "Çocuğun adını ana ve babası koyar." Anne veya babadan biri ölmüşse çocuğun adını sağ kalan ebeveyn koymaktadır (Gençcan, 2020:329). Anne ve babanın her ikisi çocuğa isim koymadan önce ölmüşse, çocuğun adını vasi koymaktadır. Doğum sırasında anne ya da babadan biri sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun adını ayırt etme gücüne sahip olan anne veya baba koymaktadır. Çocuk ile baba arasında tanıma veya mahkeme kararı ile babalığa karar verilmesi şeklinde sonradan soy bağı kurulmuşsa, çocuğun öncesinde annesi tarafından konulan adında bir değişiklik olmamaktadır. Velayetin kaldırılmasına karar verilmişse veya kötü idare nedeniyle anne baba kısıtlanmış olsa dahi anne ve babanın ayırtım gücü varsa, çocuğun adını belirleme hakkına da sahiptirler. Evlat edinen, evlatlık küçükse ona yeni bir ad verebilir (TMK m. 314/3) ancak evlatlık erginse ona yeni bir ad verilmesi mümkün olmamaktadır (Gençcan, 2020:331).

Çocuğun adının belirlenmesinin velayet hakkı ile mutlak bir ilişkisi olmadığından velayet hakkına sahip

olmayan anne baba da çocuğun adını koyma hakkına sahiptir (Akyüz,2018:124;Gençcan, 2020:328). Bu konuda aksini ileri sürenler ve çocuğa isim koyma hakkının velayet hakkı ile bağlı bir hak olduğunu, bu hakkı sadece velayet hakkı kendisine ait olan anne ve babanın kullanabileceğini düşünenler de bulunmaktadır (Yücel, 2018: 76; Akıntürk2019:411).

Anayasa Mahkemesi'nin 2013/3434 başvuru numaralı 25/06/2015 tarihli kararı ile boşanma davası sonrasında velayeti anneye bırakılan çocuğun anne ile aynı soyada sahip olup olamayacağı hususu değerlendirilmiş, soyadının belirlenmesini velayet hakkı ile ilişkilendirmiştir (Aytaç,2017:1). Velayetin anneye bırakılması durumunda, velayeti kendisine bırakılan çocuğun soyadının, kendi kızlık soyadı ile değiştirilmesi istemine ilişkin değerlendirmelerde, Yargıtay bu durumun çocuğun yararına olup olmayacağı hususuna göre değerlendirilmesi gerektiğine yer vermiştir⁵. Velayet hakkına sahip anne, çocuğun soyadını kendi bekârlık soyadı ile değiştirilmesi istemini, velayet hakkına dayanarak talep etmektedir, hâlihazırda bu talebin aksine açıkça yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu sebeple değerlendirme yapılırken çocuğun yararı gözetilerek hareket edilmelidir (Gençcan,2020: 348).

Bu kapsamda farklı görüşlerde mevcuttur. Türk hukukunda çocuğun soyadının velayet kapsamı dahilinde değil, soybağına bağlı olduğunu ve değişikliğini TMK-m.27 ye göre yapılması gerektiğini savunmuşlardır. Velayet kapsamında soyad değişikliği için velinin tek başına mahkemeye başvuramayacağını belirtmişlerdir (Oğuzman vd.,2016:125).

TMK m. 27 doktrinde haklı neden ölçüt olarak yer almaktadır. TMK m. 27/Y'de "Adın değiştirilmesi, ancak haklı nedenlere dayanılarak hâkimden istenebilir" hükmü yer almaktadır. Bu ifadeden yola çıkılacağı üzere kişi ad değişiminde haklı neden bildirmesi gerekmektedir. Bu ifade hem adı ve soyadı yönünden geçerli olmaktadır. Haklı neden kavramında kanun nezdinde herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır (Abik, 2005; Akipek vd.,2017; Işıntan, 2012; Öztan, 2015). Çocuğun soyadının değiştirilmesini gerektiren haklı sebep ile çocuğun soybağı yoluyla aldığı soyadını taşıma kuralıyla amaçlanan menfaat her bir somut olayda ayrıca değerlendirilmelidir (Dursun, 2022:581) Uygulama ve doktrinde adın ya da soyadının toplumda küçük düşürücü bir anlam taşıması ,yanlış yazılması ve karışıklığa sebebiyet vermesi haklı neden olarak

⁴ 15.07.2005 Tarih ve 25876 Sayılı RG.

⁵ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 2020/2674 E. 2020/3825 K 16/09/2020 T. "...Çocuğun üstün yararı gereği anne hiçbir gerekçe göstermeden, sırf velayetin kendisinde olduğunu ileri sürerek çocuğa kendi kızlık soyadının verilmesini isteyemez. Anne tarafından çocuğun soyadının değiştirilmesi davası açıldığında çocuğun üstün yararına bakılır. Eğer çocuğun üstün yararı varsa annenin kızlık soyadı çocuğa verilebilir. Üstün yararı yoksa davanın reddine karar verilmelidir. Somut olayda velayet hakkına sahip davacı anne, davalı babanın çocuğa karşı ilgisiz olduğunu, çocuğun yaşamını annesi ile geçirdiğini, her türlü işini kendisinin yerine getirdiğini ve resmi işlemler ile çocuğun okul

hayatında bu durumun dezavantajını yaşayacağını ileri sürmüş, davacı tanıkları da davalı babanın çocuğuna ilgisiz olduğunu, çocuğu görmeye gelmediğini, çocuğun babayı görse tanımayacağını, okulda annesi ile soyadının farklı olması nedeniyle zorlandığını, öğretmenine evraklara soyadını annesinin soyadı olarak yazılmasını istediğini anlatmışlardır. Çocuğun soyadının annenin soyadı ile değiştirilmesi halinde üstün yararı bakımından ruhsal gelişiminin olumsuz etkileeneceği ileri sürülmediği gibi aksine çocuğun soyadının annenin soyadı ile değiştirilmesinde çocuğun üstün yararı bulunduğu anlaşılmaktadır..."

değerlendirilmektedir (Akipek, Akıntürk, Ateş Karaman, 2017; Dural ve Ögüz, 2017; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, 2016)

2.2. Boşanma Sonrası Kişisel İlişki Kavramı

Boşanmanın kesinleşmesiyle birlikte evlilik birliği sona ermiş olur. Ancak ebeveynlik kavramının sona erme durumu söz konusu olmadığından velayetin bırakılmadığı taraf ebeveynlik yapma hak ve görevlerine engel değildir. Kişisel ilişki kurma kamu düzeni ile ilişkilendirilen bir kavram olmakla beraber TMK – m.182/f.1 lafzından anlaşılacağı üzere hakim tarafından re’sen düzenlenmesi gerekmektedir (Feyzioğlu, 1971: 297). Ancak hakim tarafından düzenlenen kişisel ilişki kurulması TMK- m.323 ‘e dayanarak velayete sahip olan taraf ya da kişisel ilişki kurma hakkına sahip olan ebeveyn tarafından tekrar düzenlenmesi, için yargı yolunu açmıştır (Yalçınkaya, 1988:1856).⁶ Kişisel ilişki düzenlenirken çocuğa ve ebeveynlere ait ölçütler hakim tarafından baz alınmalıdır. Örneğin çocuğun ayırt etme gücünün olması halinde çocuğun görüşünün alınarak sonuçlarını da kavrayabileceğinden emin olunmalıdır. Çocuğun kişisel ilişkiyi reddi; diğer ebeveyn tarafından kendisi veya velayeti altında bulunan ebeveyninin şiddete maruz kalması, psikolojik ebeveyn rolünün üstlenilmemesi, çocuğun istismara uğraması, aralarında duygusal bir bağ bulunmaması gibi etkenler sebebi ile gerçekleşmiş olabilmektedir. Eğer çocuk ilişkiyi reddetmesi halinde çocuğun kişisel haklarının ihlaline sebep olacağından bu ilişkiye zorlanmamalıdır. Bunun yanı sıra çocuğun ruh - beden sağlığı açısından üstün yarar gözetileceğinden bir seyahat hali, eğitim durumu söz konusu olduğunda da dikkat edilmelidir.

Anne babaya ilişkin ölçütler ise çocuk ile aynı ülke/şehirde olup olmadığı, eğitim durumu, yaş ve sağlık unsuru, ahlak bakımından üstün yararını etkileyecek yaşam tarzları, karakteristik özellikleri de dikkate alınması gereken unsurlardır.

Kişisel ilişki günlerinin tatil günleri seçiminde doktrinde her hafta sonu kişisel ilişkinin sağlanmaması gerektiği aksi halde psikolojik olarak bu zaman diliminde kişisel ilişki kurduğu ebeveyne daha çok bağlanması ve velayete sahip olan ebeveyn ile uzaklaşmasına sebebiyet vereceği belirtilmektedir (Karaca,2015:101; Akyüz,2016:207). Bu durum velayete sahip olan tarafın çocukla ilgilenmesine engel olabileceği ve alıştığı ortamdan uzaklaşması ruh ve beden sağlığını olumsuz yönde etkileyebileceğini belirtmek gerekmektedir (Kılıçoğlu, 2017: 153; Gençcan, 206:925-926).

2.3. Çocukla Kişisel İlişki Kurmaktan Kaçınma

Hâkim, boşanma kararında ebeveyn ile çocuk arasındaki kişisel ilişkiyi düzenlemiş olmasına rağmen, kişisel ilişki kurma hakkına sahip olan ebeveyn veya çocuk kişisel ilişki kurmaktan kaçınabilmektedir. Doktrine göre, velayet sahibi olmayan ebeveyn, çocukla

kişisel ilişki kurmaktan sebepsiz yere kaçınırsa ve bu durum çocuğun kişilik haklarına zarar veriyorsa, cezai yaptırımlar uygulanabilecek ve TMK-m.24 gereğince çocuk manevi tazminat talep edebilecektir (Serozan,2019:20; Bilge,2015:1032). Ayrıca, çocuk ihmali TMK-m.324'te kişisel ilişkiye hak kazanılmasına esas olarak düzenlendiğinden, kişisel ilişki kurulması kararı görev gereği veya başvuru üzerine bozulabilmektedir.

Eğer çocuk ile kişisel ilişki kurma hakkına sahip olan ebeveyn arasında duygusal bir bağ bulunmuyor ise, hakka sahip olan ebeveyn kişisel ilişki kurma hakkını yerine getirmediğinde bu duygusal bağ kurulmasının mümkün olmayacağından, üvey anne veya üvey babanın psikolojik anne baba rolünü tam olarak üstlenmesi halinde çocuk kişisel ilişki kurma hakkı olan ebeveyne ihtiyaç duymayacaktır. Kişisel ilişki fiziki ve teknolojik olarak sorunsuz şekilde kurulamıyor olması çocuğun üstün yararını tehlikeye soktuğu anlamına gelmektedir (Akyüz,2016:218; Erlüle,2010:240).

2.4. Çocuğun Yararı İlkesi

Çocuğun menfaati hem TMK hem de Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesinde açıkça tanımlanmamaktadır. Uygulamada çocuğun istekleri ile başka kişilerin çocuk hakkında yararlı olduğunu düşündüğü şeyler arasında çatışma yaşandığında kavramın içeriğinin belirlenmesi zorlaşmaktadır.

İsviçre hukukunda çocuğun menfaati kavramının içeriğinin ne olduğunun belirlenmesi bakımından İsviçre Medeni Kanunu m. 302/I hükmüne atıfta bulunmaktadır. TMK m.340; anne ve babanın çocuğun fiziksel, ruhsal, akli, ahlaki ve toplumsal gelişimi sağlamak ve korumak görevi olduğunu ve imkânlarına göre çocuğu eğiteceklerini düzenlenerek İsviçre MK m. 302/I hükmünü örnek almıştır (İmamoğlu,2005:170).

Çocuğun ekonomik, sosyal, hukuki yararlarını da kapsayan kavram ile ifade edilmek istenen aslında temel bilimlerin verilerinin nazara alınarak **uygun** bir ortamda çocuğun iyi bir eğitim alarak, ilgi ve sorumlulukla yetiştirilerek, çocuğun kendi kararlarını alma yetisine sahip olması ve topluma uyum bilincinin kazandırılmasıdır (Brauchli,1982:128). Erginlik kazanana kadar fikirlerine önem verilmemiş olan çocuk erginlik kazandıktan sonra kendi kararlarını almak konusunda ciddi sıkıntılar yaşayacaktır ki bu durumda çocuğun menfaatiyle bağdaşmamaktadır. Velayet hakkı kullanılırken neyin çocuğun yararına hizmet edeceği diğer bir ifadeyle çocuğun yararı unsurunun somut hale gelmesinde anne ve baba öncelikle karar verme konumunda olup somut olayın özelliklerine göre belirleme yapılmalıdır (Erlüle,2019:258). Karar verici konumunda olan anne ve babanın bu yetkisi sınırsız olmayıp sınırını çocuğun üstün menfaati belirleyecektir. Bu yüzden kaynağını velayetten alan çocuğun temsil edilmesine, çocuğun mal varlığının harcanmasına ilişkin

⁶ Yarg.2.HD,2009/1216 E.,2009/6551K.,07.04.2009T. "Velayet kendisine verilen kişi de, çocuk ile öbür tarafın kişisel ilişkisinin

düzenlenmesini isteyebilir."(Çevrimiçi)www.lexpera.com.tr,E.T.02.11.2022.

haklar ancak çocuğun menfaati nazara alınarak kullanılabilir. Anne ve babanın çocuğa müdahale hakkının genişlemesi, çocuğun haklarının daralmasına neden olacağından çocuğun yararının tehlikeye girdiği anda anne ve babanın karar verme yetkisi sınırlanacaktır (Usta,2016:68). Çocuğun üstün menfaati tehlikeye düştüğü takdirde hâkim gerekli tedbirleri alacak olup bir nevi bu ilke hakime de anne ve babanın kararına müdahalede bulunması için haklı sebep teşkil edecektir⁷.

Türk Medeni Kanunu'nda "çocuğun menfaati" teriminin geçtiği tüm düzenlemelerden çocuğun üstün menfaatinin kastedildiği anlaşılmalıdır. Türk hukuk yargılamasında hâkimin takdirine bırakılmış olan üstün menfaat ilkesinin içeriği net olarak belirli olmadığı için uygulamada problem teşkil etmektedir (Özer Taşkın,2020:250).

Amerikan Hukuk sisteminde çocuğun üstün menfaati velayet davalarında dikkat edilen ilk kriterdir ve bazı eyaletlerde velayet saptanırken tek tek çocuğun yaşı, cinsiyeti, çocuğun ev-okul hayatı, ailesiyle ilişkisi, çocuğun istekleri, ebeveynlerin istekleri gibi kriterlerin değerlendirilmesi zorunludur (Ryznar,2017:211).

İngiltere ve Galler'deki mahkemelere göre çocuğun üstün menfaatinin belirlenmesinde en geniş ölçüde çocuğun esenlik ve mutluluğunun değerlendirilmesi gerektiği, çocuğun gelişimini ve yetişmesini ilgilendiren, çocuğun bir insan olarak şimdiki veya gelecekteki yaşamına etki edebilecek aile, toplumsal çevre, kültür dâhil olmak üzere tüm faktörler bu değerlendirmede önem arz etmekte olup, hâkim bütüncül olarak düşünerek bu ilkeyi uygulamalıdır⁸(Url-1).

Çocuğun üstün menfaati ilkesinin uygulanması sadece çocuğun yararına olmayıp toplum açısından da faydalı sonuçlar doğurmaktadır (Yıldız,2011:19).

⁷Bkz: YHGK, 2017/2-3117 E., 2018/1278 K., 27.6.2018 T. " Velayet düzenlenmesinde asıl olan çocukların yararlarıdır ve bu düzenlemede ana ve babanın yararı ile çocuğun yararı çatıştığı takdirde, çocuğun yararına üstünlük tanınması gerekir. "

⁸ <https://www.familylawhub.co.uk/default.aspx?i=ce2424> Er.T.28.11.2022)

⁹ Bkz: AİHM, Ünal Tekeli Kararı, B.N. 29865/96; T.16.11.2004 (Çevrimiçi)www.kazanci.com;

<http://www.aihmiz.org.tr/?q=tr/content/tekeli-karari>,E.T.9.12.2022; Leventoğlu Abdulkadiroğlu ve Türkiye Kararı (B.N. 7971/07, T. 28.05.2013 (Çevrimiçi) www.kazanci.com;

<http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/leventoglu.pdf>, E.T. 9.12.2022); Tuncer Güneş ve Türkiye Kararı (B.N. 26268/08, T.03.09.2013 (Çevrimiçi)www.kazanci.com;

<http://inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/gulizartuncergunes.pdf>, E.T. 9.12.2022.) ; Tanbay Tüten ve Türkiye Kararı (B.N. 38249/09, T.10.12.2013 (Çevrimiçi)www.kazanci.com;

<http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/tanbay.pdf>, E.T. 9.12.2022). TMK-m.187, somut norm denetimi ile Anayasa Mahkemesi'nin önüne iki kez gelmiştir ancak Anayasa Mahkemesi bu hükmün kadın-erkek eşitliğine ve Anayasaya aykırı olmadığına hükmetmiştir. Bkz: Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 1997/61 E., 1998/59 K., 29.09.1998 T.; Resmî Gazetenin Tarih-Sayısı: 15.11.2002-24937; Karar için bkz:

Toplumun en önemli unsuru olan çocuklar iyi yetiştiğçe toplum da kuvvetli temeller üzerine inşa olacaktır. Sosyal devlet ilkesinin gereği olarak zayıf ve korunmaya muhtaç olan çocuğa öncelik tanınması gerekmektedir. Dolayısıyla gerek doğrudan gerek dolaylı olarak çocuğun etkilenmesine sebebiyet verecek bütün kararlarda çocuğun üstün menfaati ilkesinin dikkate alınmalıdır.

3. BOŞANMA SONRASI VELAYETİ ANNEYE VERİLMİŞ OLAN ÇOCUĞUN ÜSTÜN YARARI AÇISINDAN SOYADI

3.1. Soyad Kavramı

Soyad kavramı hukukumuzda soy bağı ile tanımlandığını belirtmek yerinde olacaktır. TMK-m.321 kesin hükümler içermektedir (Aridemir,2011:737-742). TMK' ya göre aile tanımlanmış değildir. Ancak aynı kanunun 321. maddesi gereğince çocuğun aile soyadını alacağı belirtilmiştir. Ancak ilgili kasıt aynı soydan gelenleri, kapsamaktadır. Aynı soydan gelmemesine rağmen TMK-187 m.'de emredici nitelikte olup "kadın evlenmekle kocasının soyadını alır" hükmü ile kadına tercih hakkı bırakılmamıştır ve çocuk babasının soyadını almaktadır. Bu noktada herhangi bir eşitlik durumu söz konusu olmamakla birlikte ataerkil yapı ile soy baba üzerinden yürüdüğü görülmektedir (Özden,2015:51;Gülmelek,2015:48). Ancak kadın-erkek eşitliğine aykırılığı da eleştiri konusu olmaktan kaçmamıştır. Böylelikle Anayasa Mahkemesi 22/2/2023 tarihinde Anayasa'ya aykırılık nedeni ile [E.2022/155](https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/155) numaralı dosyada, 187. maddesinin birinci cümlesinin iptaline karar vermiştir (Nomer,2002:2;Oktay Özdemir,2009:291). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin de bu hükmün kadın erkek eşitliğini ihlal ettiğine dair kararları da mevcuttur⁹. Bu sebepten dolayı

(Çevrimiçi)

[http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/8d95104c-3cad-4461-bae2-](http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/8d95104c-3cad-4461-bae2-a1b1a3b59dc8?excludeGereke=False&wordsOnly=False)

[a1b1a3b59dc8?excludeGereke=False&wordsOnly=False](http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/8d95104c-3cad-4461-bae2-a1b1a3b59dc8?excludeGereke=False&wordsOnly=False), E.T.

9.12.2022; Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 2009/85 E.; K.

2011/49 K., 10.03.2011T.; Resmî Gazetenin Tarih-Sayısı:

21.10.2011-28091; Karar için bkz:

(Çevrimiçi)<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/10/20111021-8.htm>, E.T.20.02.2018. Ancak bireysel başvurularla önüne

gelen olaylarda Anayasa Mahkemesi'nin, TMK-m.187'nin

Anayasa-m.17'ye aykırı olduğunu ve Anayasa-m.90/İ.5

karşısında TMK-m.187'nin uygulanmaması gerektiğini

belirtmiş olduğu görülmektedir. Bkz:Sevim Akat Ekşi

Başvurusu (Anayasa Mahkemesi 1. Bölüm, B.N.2013/2187; B.T.:

21.03.2013; K.T.19.12.2013; Resmî Gazete Tarih-Sayısı:

07.01.2014-28875; Karar için bkz:

(Çevrimiçi)<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/01/20140107-8.pdf>, E.T. 9.12.2022. Benzer yönde bkz: Neşe Aslanbay

Akbiyık Başvurusu (Anayasa Mahkemesi 2.Bölüm, B.N.:

2014/5836; B.T.:29.04.2014;K.T.:16/4/2015; RG Tarihi-Sayısı:

11.07.2015-29413; Karar için bkz:

(Çevrimiçi)<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/07/20150711-25.pdf>, E.T.20.02.2018); Gülsim Genç Başvurusu (1.Bölüm,

B.N.: 2013/4439; B.T.: 17.06.2013; K.T.: 6/3/2014; RG Tarihi-

Sayısı: 25.04.2014-28982, Karar için bkz:

ilgili kanun maddesi olan TMK-187.m'si yeniden eşitlik ihlali olmadan düzenlenmesi gerekmektedir. Belirtilen iptalin eşitliğe aykırı olmasından kaynaklı, eşitliğin sağlanması ve evlilik bağı içerisinde doğacak olacak olan çocuğun bir karışıklık yaşamaması adına TMK -m.321 de yer alan "ailenin soyadı" kavramı ve TMK -m. 27 de adın değiştirilmesine ek madde ile soyad değişikliği de eklenebilir, her iki eşin kendi soyadlarını evlendikten sonra birlikte kullanabilmesi sağlanabilmelidir.

3.2. Boşanmanın Çocuğun Soyadına Etkisi: Velayetin Anneye Bırakılması

Boşanmanın kesinleşmesi halinde TMK-m.173 uyarınca anne eski soyadını tekrar kazanacaktır. Velayet ile çocuğun yasal temsil hakkının annede olması gerek günlük hayatta gerekse hukuki işlemler uygulandığında birer sorun oluşturacaktır. Bu sorun toplumsal bir sıkıntıya dönüşecek hem anneyi hem de çocuğun bir baskı altında kalmasına sebebiyet vermesi kaçınılmazdır (Süzel ve Kurtulan,2015:4). Bu hal anne ve çocuk arasında bir farklılık hali oluşturarak kurmuş oldukları duygusal bağı da zedeleyebilmektedir (Ergene,2011:141).

3.2.1. Konuya İlişkin Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay'ın Görüşleri

Velayet annede olması halinde soyad durumunun babayla ilişkili kalması mahkemelere intikal etmiş olduğu görülmektedir. İlk derece mahkemelerinde olumlu bir tutum olmasına karşılık Yargıtay TMK-m 321 ve Soyadı Kanunu -m.4' e dayandırarak bu talepleri reddetmiştir. Soyadı Kanunu 4. maddesi¹⁰ hükmü Anayasa Mahkemesi 08.12.2011 tarihli ve

2010/119E.,2011/165K sayılı karar¹¹ ile Anayasanın 10 ve 41. Maddelerine aykırı olacağından iptal edilmiştir. Bu iptal neticesinde de boşanma sonrası velayete anneye bırakılmış çocuk babasının soyadını taşımaya devam etmiş ve itirazlar dava yolu ile yargıya taşınmıştır. Bu durum karşısında anneler bireysel başvuru aracılığı ile Anayasa Mahkemesi'ne başvuru yapmaya başlamışlardır. İlk olarak Diyarbakır 5. Asliye hukuk mahkemesine anne, çocuğun tüm işlemleri ile kendisinin ilgilendiğini ancak birçok yerde soyadlarının farklı olması nedeni ile sorun yaşayarak nüfus kayıt örneğini sunmak zorunda kaldığını belirterek başvuru yapmıştır. İlk derece mahkemesi davayı Anayasa Mahkemesi'nin ilgili kararını gerekçe ederek kabul etmiştir¹². Ancak kararın temyiz edilmesi ile Yargıtay TMK-m. 321 uyarınca kararı bozmuştur¹³. Bu durum neticesinde anne 20.05.2013 tarihinde Anayasa Mahkeme'sine başvuruda bulunmuştur. Anayasa'nın 20. maddesinin uygulanması gerektiğini belirterek değerlendirmiştir¹⁴.

Anayasa Mahkemesi; "velayet hakkı tevdi edilen çocuğun soyadının, başvuruçunun kendi soyadı ile değiştirilmesi yönündeki talebi, velayet hakkı ve bu kapsamdaki yetkilerin kullanımı ile ilgili olmakla..."¹⁵, "... velayet hakkı kapsamında çocuğun soyadının belirleme hakkı da yer almakta olup..."¹⁶ ve "Velayet hakkı kapsamındaki yetkiler dahilinde olan çocuğun soyadının belirlenmesi hususu..."¹⁷ ifadelerini kullanarak velayetin, çocuğun soyadını belirlemede yetkili olduğunu belirtmiştir. Velayetin verildiği taraf olan anne ile aile hayatı kurmuş olan çocuğun aile yaşamına olan saygı hakkı da yine Anayasa'nın 20.

(Çevrimiçi)http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/04/20140425-18.pdf, E.T. 9.12.2022).

Yargıtay'ın ise önceden, Anayasa Mahkemesi'nin bireysel başvurular yoluyla incelediği olaylarda vardığı sonuçlara karşı çıkmış olduğu, (Bkz: Yarg. 2. HD, 2011/7737 E., 2012/16695 K., 18.6.2012 T. (Çevrimiçi)www.kazanci.com,E.T. 9.12.2022.) ancak son yıllarda içtihat değiştirmeye başladığı görülmektedir. (Bkz: Yarg.2.HD, 2014/20471 E., 2015/8704 K., 28.4.2015 T.; YHGK 2014/2-889 E., 2015/2011 K., 30.09.2015 T. (Çevrimiçi) www.kazanci.com, E.T. 9.12.2022).

¹⁰ "Evliliğin feshi veya boşanma hallerinde çocuk anasına tevdi edilmiş olsa bile babasının seçtiği veya seçeceği adı alır".

¹¹ "Eşler, evliliğin devamı boyunca ve boşanmada sahip oldukları hak ve yükümlülükler bakımından aynı hukuksal konumdadırlar. Erkeğe velayet hakkı kapsamında tanınan çocuğun soyadını seçme hakkının kadına tanınmaması, velayet hakkının kullanılması bakımından cinsiyete göre ayırım yapılması sonucunu doğurur. Bu nedenle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 10. ve 41. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir." (Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu tarafından verilen bu kararın yayımlandığı Resmî Gazetenin Tarih-Sayı: 14.02.2012- 28204. Karar için bkz:

(Çevrimiçi)www.lexpera.com.tr, E.T. 12.12.2022).

¹² YHGK, 2013/18-2352 E., 2015/1710 K., 19.06.2015 T. "Doğum tarihinde ana ve baba evli ise çocuk ailenin diğer bir anlatımla babanın soyadını alacaktır. Çocuğun soyadı bu surette belirlendikten sonra, onun soyadını velayet hakkına veya başka nedenlere dayanarak değiştirmek Türk Medeni Kanununun 321. maddesindeki düzenleme karşısında mümkün değildir." (Çevrimiçi) www.lexpera.com.tr, E.T.09.12.2022. Benzer yönde bkz: YHGK, 2013/18-1755 E.,

2015/1039 K., 13.3.2015 T. (Çevrimiçi) www.lexpera.com.tr, E.T.09.12.2022.

¹³ Yarg.18.HD, 2012/5587 E., 2012/7122 K., 06.06.2012 T.

¹⁴ Anayasa Mahkemesi, "Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında herkesin, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu belirtilmekte olup bu düzenlemede yer verilen "maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkı", Sözleşme'nin (AİHS) 8. maddesi çerçevesinde özel yaşama saygı hakkı kapsamında güvence altına alınan fiziksel ve zihinsel bütünlük hakkı ile bireyin kendisini gerçekleştirme ve kendisine ilişkin kararlar alabilme hakkına karşılık gelmektedir. Bireyin yaşamıyla özdeşleşen ve kişiliğinin ayrılmaz bir unsuru hâline gelen, birey olarak kimliğin belirlenmesinde en önemli unsurlardan biri ve vazgeçilmez, devredilmez, kişiye sıkı surette bağlı bir kişilik hakkı olan soyadının da kişinin manevi varlığı kapsamında olduğu açıktır... isim hakkı da Anayasa Mahkemesi tarafından, Anayasa'nın 17. Maddesi kapsamında değerlendirilmektedir (Anayasa Mahkemesi , E.2011/34, K.2012/48, K.T.30/3/2012; Anayasa Mahkemesi , E.2009/85, K.2011/49,K.T.10/3/2011). Bununla somut başvuruda olduğu gibi velayet hakkı tevdi edilen çocuğun soyadının, başvuruçunun kendi soyadı ile değiştirilmesi yönündeki talebi, velayet hakkı ve bu kapsamdaki yetkilerin kullanımı ile ilgili olmakla, Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında ele alınması gereken bir hukuki değerdir."

¹⁵ Bkz:Anayasa Mahkemesi –Hayriye Özdemir Kararı 41. paragraf

¹⁶ Bkz:Anayasa Mahkemesi –Hayriye Özdemir Kararı 42. paragraf

¹⁷ Bkz:Anayasa Mahkemesi –Hayriye Özdemir Kararı 46. paragraf

maddesi ile de ifade edilmektedir¹⁸. Böylelikle annenin çocuğuna kendi soyadını verme talebinin reddinin, aile hayatına saygı hakkının ihlali olarak kabul edilmiş ve annenin talebini haklı sebep olarak nitelendirmiştir¹⁹.

Bir diğer dava olan Ankara 23. Asliye Mahkemesine yine velayeti kendinde olan çocuğuna soyadını vermek talebiyle başvuruda bulunmuştur. İlgili mahkeme 23.11.2012 tarihli 2012/193E.,2012/503K. Sayılı kararında TMK-m. 321'e dayanarak reddetmiştir. İlgili karar temyize gitmesine rağmen, karar düzeltme talebi Yargıtay tarafından reddedilmiştir²⁰. Bunun üzerine anne 06.11.2015 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunarak davasını devam ettirmiştir²¹. Anayasa Mahkemesi bu davada Anayasa'nın 10.madde gereğince davayı incelemiştir, TMK'daki eşlerin eşit haklara sahip olma durumunu irdelemiştir ve soyadındaki yetkinin cinsiyete dayalı farklı bir muamele olması sebebi ile Anayasa m. 10' un ihlali olduğunu belirtmiştir²².

Bu kararlar incelendiğinde her ne kadar Anayasa Mahkemesi ile Yargıtay'ın farklı görüşlerde olduğu düşünülse de 09.4.2018 tarihinde Yargıtay devrim niteliğinde bir karar almıştır. Bu karar 2015 yılında boşanan çiftin ortak çocuklarının velayetinin annede olması nedeni ve çocuğun babasının soyadını taşıması sebebi ile anne ve çocuk günlük hayatlarında sorun yaşadıklarını, ayrıca babanın çocuk ile kişisel ilişki kurmasının sağlıklı ilerlemediğini ileri sürerek kendi soyadını verme talebi ile açılan dava neticesinde alınmıştır. İlk derece mahkemesi davanın reddine karar vermiş²³ ancak anne bu karar neticesinde öncelikle istinaf mahkemesine müracaat etmiştir. İstinaf mahkemesi tarafından da reddedilen dava²⁴ sonrasında Yargıtay'a taşınmıştır. Öte yandan Yargıtay, bu çocuğun soyadı ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi'ne yapılan bireysel başvuruları değerlendirmiş ve buna dayanarak davacının

annesinin çocuğun soyadını değiştirme talebinin haklı gerekçeye dayandığı tespit edilmiştir. Velayet, çocuğun soyadının belirlenmesinin velayete bağlı olduğu ve kadının hakkının tanınmaması cinsiyete göre farklı muamele anlamına gelebileceğini savunmuştur. Ayrıca Yargıtay, davacı annenin çocuğun soyadını değiştirmek için başvurmasını engelleyecek herhangi bir yasal düzenleme bulunmadığını, soyadının değiştirilmesinin çocuğun kişisel durumunu değiştirmeyeceğini belirtmiştir. Yargıtay'ın annenin başvurusunu çocuğun üstün yararı ilkesi açısından değerlendirerek, bu davada çocuğun soyadının annenin soyadına dönüştürülmesinin çocuğun üstün yararına aykırı olmadığına karar vermesi dikkat çekicidir.

Böylelikle Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay annenin velayet sahibi olması ve haklı nedenlerinin bulunması halinde çocuğuna kendi soyadını verebileceğini görüşünde bulmuşlardır.

4. SONUÇ

Bir çocuğun ve annesinin farklı soyadlarına sahip olması, resmi velayet işlemlerinde sorunlara neden olabilmektedir. Anne ve çocuğun toplumsal baskı veya psikolojik sorunlara neden olduğu konusunda soru işaretleri ile karşı karşıya kalmasına yol açabilmektedir. Bu durum bile başlı başına özel hayata ve aile hayatına saygı ilkesini ihlal etmektedir (Anayasa-m. 20, AİHS-m. 8). Ayrıca çocuk ve annesini farklı soyadları sahip olması durumunun değiştirilmek istenmesi çocuğun üstün yararı kapsamında da değerlendirilmesi gerekmektedir. Eğer çocuk ayırt etme gücüne sahip değil ise bu karar alınırken mahkemelerce üstün yarar ilkesi gözetilmelidir. Velayeti annede olan çocuk diğer ebeveyni ile kişisel ilişki kurma aşamasında sağlıklı bir iletişim kuramıyor ya da ebeveyn bu ilişkiyi kurmaktan kaçınıp babalık görevini tevdi etmiyor ise günlük hayatında toplumsal baskı ve yasal

¹⁸ Bkz:Anayasa Mahkemesi –Hayriye Özdemir Kararı 44. paragraf

¹⁹ Bkz:Anayasa Mahkemesi –Hayriye Özdemir Kararı 64-66. paragraf

²⁰ Yarg.18.HD, 2013/5011 E., 2013/3724 K., 12/3/2013 T. (Burada belirtilen ve devam eden dipnotlarda belirtilecek karar numaraları Anayasa Mahkemesi'nin bahsi geçen *Gülbu Özgüler* kararındaki olay özetinden alınmıştır; her seferinde uzunca açıklama yapılmaması adına bu husus tekrar belirtilmeyecektir.)

²¹ Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, *Gülbu Özgüler Kararı*, B.N.: 2013/7979; B.T.: 06.11.2013; K.T.: 11.11.2015; Resmî Gazete Tarih ve Sayı: 24.12.2015-29572. (Karar için bkz:

(Çevrimiçi)<http://www.anayasa.gov.tr/icsayfalar/basin/kararlar/ailliskinbasinduyurulari/bireyselbasvuru/detay/54.html>;

[http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/BireyselKarar/Content/58efa3b7-9927-4240-92cb-](http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/BireyselKarar/Content/58efa3b7-9927-4240-92cb-e6e2db5b8c03?wordsOnly)

[e6e2db5b8c03?wordsOnly](http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/BireyselKarar/Content/58efa3b7-9927-4240-92cb-e6e2db5b8c03?wordsOnly), E.T.10.12.2022). Anayasa Mahkemesi'nin bu kararı anlatılırken her defasında başvuru numarası, karar tarihi, Resmî Gazete tarih ve sayısı belirtilmeyecek; sadece paragraf numaraları belirtilecektir.

Anayasa Mahkemesi'nin benzer yönde başka kararları için bkz: Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, Nurcan Yolcu Kararı, B.N.: 2013/9880; B.T.:31.12.2013, K.T.: 11/11/2015; Resmî Gazete Tarih ve Sayı: 31/12/2015-29579 (Karar için bkz:

(Çevrimiçi)<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/9880>, E.T.10.12.2022); Anayasa Mahkemesi 2. Bölüm, Ayten

Yıldırım Başvurusu, B.N.: 2014/1826; B.T.:12.02.2014, K.T.:20.07.2017, Resmî Gazete Tarih ve Sayı: Resmî Gazete'de

karara ulaşılamamıştır; anlaşıldığı kadarıyla, tezin yazım sürecinde karar henüz yayınlanmamıştır. (Karar için bkz:

(Çevrimiçi)

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/1826>, E.T.10.12.2022).

²² "... başvuruya konu uygulamanın temelinde çocuğun soyadının babanın soyadı olarak belirlenmesinin yer aldığı, bu kapsamda babanın çocuğa kendi soyadını verme imkânı bulunduğu gibi bu imkânın evliliğin boşanma, fesih veya ölümle neticelenmesi durumunda da herhangi bir tasarrufa gerek kalmaksızın devam ettiği ancak haklı nedenler bulunması durumunda dahi anneye çocuğa soyadını verme imkânı tanınmadığı görülmektedir." (Anayasa Mahkemesi-Gülbu Özgüler Kararı 52. Prg).

²³ İzmir 8.Aile Mahkemesi, 2017/11 E., 2017/523 K., 18.07.2017 T. (Karar numarası incelemekte olduğumuz 09.04.2018 tarihli Yargıtay kararından alınmıştır).

²⁴ İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 2.HD, 2017/3151 E., 2017/2171 K., 14.11.2017 T. (Karar numarası incelemekte olduğumuz 09.04.2018 tarihli Yargıtay kararından alınmıştır).

temsilcisi anne olduğundan hukuki işlemlerde çocuğun yararının zedenebileceği düşünülmektedir. Bu durum haklı neden olarak kabul edilebilir ve bu sebep ile başvuru halinde de anneye evli iken de kendi soyadını kullanma yetkisinde iken boşanma sonrası velayeti kendinde olan çocuk ile anne arasında olan aile birliğine duyulması gereken saygı açısından, gerek anne ve babanın eşitlik açısından aynı haklara sahip olmamasına sebep olacağından, gerekse çocuğun üstün yararı açısından uygun olacağını düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA / BIBLIOGRAPHY

- Abik, Y. Türk Medeni Kanunundaki Hükümler ve Çocuk Hukukundaki Temel İlkeler Çerçevesinde Velayette Çocuğun Yararı, Filiz Kitapevi, İstanbul 2011.
- Abik, Y. Kadının soyadı ve buna bağlı olarak çocuğun soyadı. Ankara: Seçkin Yayıncılık 2005.
- Acabey, M. B. Soybağı, Kurulması, Genel Olarak Sonuçları, Özellikle Evlilik Dışında Doğan Çocukların Mirasçılığı, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir 2002.
- Akıntürk, T. ve Ateş, D. Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku, Beta Yayınevi, İstanbul 2016.
- Akipek, J. G., Akıntürk T. ve Ateş Karaman D. Türk medeni hukuku başlangıç hükümleri kişiler hukuku, İstanbul: Beta Yayıncılık 2017.
- Akyüz, E. Çocuk Hukuku, Pegem Akademi, Ankara 2021.
- Akyüz, E. Çocuk Hukuku: Çocukların Hakları ve Korunması, Genişletilmiş 5.Baskı, Ankara, Pegem Akademi 2016.
- Baran Çelik, N. Milletlerarası Özel Hukukta Soybağının Kurulması, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.
- Baş Süzel, E. ve Kurtulan, G. "Çocuğun Soyadına İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararlarının İncelenmesi", Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 135-136, Kasım-Aralık 2015, s.77-101.
- Brauchli, A. Das Kindeswohl als Maxime des Rechts, Zurich 1982.
- Baygın, C. "Kan Bağına Dayanan Soybağı", AÜEHFD, 6 (1-4), 2002, s.255-289.
- Bingöl, E. "Boşanmış Çiftlerin Ortak Velayet Hakkının Türk ve İsviçre Hukukları Bakımından Karşılaştırılması", İstanbul Barosu Dergisi, 88 (2), 2014, s. 278-312.
- Birinci Uzun, T. "Türk Medeni Kanunu'na Göre Velayetin Kullanılması ve Çocuğun Yüksek (Üstün) Yararı İlkesi Doğrultusunda Boşanmada ve Evlilik Dışı İlişkide Birlikte Velayet Modeli", Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 6 (1), 2016, s.135-166.
- Dursun, E. "Örnek Bir Karar Çerçevesinde Çocuğun Soyadının Değiştirilmesi Bakımından Yargıtay'ın Tutumunun Eleştirisi." Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 28(1),2022,s. 575-601.
- Ergene, D. "İnsan Hakları Hukukundaki Gelişmeler Işığında Türk Hukukunda Kadının ve Çocuğun Soyadı Meselesi ve Medeni Kanun'da Değişiklik Önerisi", MHB, XXXI (2), 2011, s.126-176.
- Erlüle, F. İsviçre Medeni Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler Işığında Boşanmada Birlikte Velayet, Yetkin Yayınları, Ankara 2019.
- Erlüle, F. "Çocuk İle Kişisel İlişki Kurulması", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2010, 16, s.217-248.
- Feyzioğlu, F. Aile Hukuku Dersleri, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1971.
- Genç Arıdemir, A. "Türk Hukukunda Anne ve Babası Evli Olan Çocuğun Soyadı ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar", Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, VIII-IX, Özel Sayı, 2011-2012, s.731-753.
- Gençcan, Ö. U. Velayet Hukuku, Genişletilmiş 2. Baskı. Yetkin Yayınları, 2020.
- İşintan, P. (2012). Anayasa mahkemesinin 8.12.2011 tarihli kararı ışığında Türk hukukunda velayet hakkı kendisine verilmiş kadının çocuğun soyadını seçme hakkı mevcut mudur?, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2012 (1), s.265-279..
- İmamoğlu, H. "Yeni Medeni Kanundaki Düzenleme ve Velayete Hâkim İlkeler Çerçevesinde Tedip Hakkının Değerlendirilmesi", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 54 (1), 2005, s.165-190.
- Karaca, H. Velayetin Kapsamı ve Hükümleri, Ankara, Seçkin Yayıncılık 2015.
- Kılıçoğlu, A. M. Aile Hukuku, 3.Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi 2017.
- Nomer, H. N. "Avrupa Birliği'ne Üye Devletlerde ve Türkiye'de Evlenen Kadının ve Ortak Çocuğun Soyadı", MHB, XXII (2) (Prof.Dr. Ergin Nomer'e Armağan), 2002, s.421-450.
- Oğuzman, K. ve Dural, M. Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 1998.
- Oğuzman, M. K., Seliçi, Ö. ve Oktay-Özdemir S. Kişiler hukuku, İstanbul: Filiz Kitabevi 2016.
- Oktay Özdemir, S. Aile Hukukunda Eşitliğe Aykırı Hükümler, İstanbul, Der Yayınları, 2009.
- Özer Taşkın, Ö. "Velayet Hakkının Kullanılması Velayetin Değiştirilmesi", Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 6 (1), 2020, s.239-262.
- Öztan, B. Aile Hukuku, 6.Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi 2015.
- Ryznar, M. "The Empirics of Child Custody", Cleveland State Law Review, 2017, 65, s.211.
- Serozan, R. Çocuk Hukuku, Vedat Kitapçılık; İstanbul 2017.
- TDK (2022). Velayet, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.11.2022.

- Tekinay S. Türk Aile Hukuku, Beta Yayıncılık, İstanbul 1984.
- Uluğ, Ö. M. “Soyadım Kimliğimdir, Evlenince Kaybolmamalıdır: Hegemonik Erkeklik ile Medeni Kanun’un 187.Maddesi Arasındaki İlişkiye Eleştirel Bir Bakış”, *Fe Dergisi*, VII (2), 2015, s.47-58.
- Usta, S. Velayet Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016.
- Yücel, Y. Türk Medeni Kanununda Boşanma Halinde Velayet, Çocukla Kişisel İlişki Kurulması ve Çocuğun Soyadı, 1.Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018.